

शासनाच्या, शासकीय विभागांच्या आणि त्यांच्या दुय्यम कार्यालयांच्या किंवा प्राधिकरणाच्या नागरी सेवा व पदे यांच्या संवर्गात अधिसंख्य पदे निर्माण करणे व त्यावर निवड प्राधिकरणांनी निवड व शिफारस केलेल्या उमेदवारांची नियुक्ती करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
सामान्य प्रशासन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: बीसीसी ११२२/प्र.क्र.१२८/१६-ब
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई -४०० ०३२.
दिनांक : २१ सप्टेंबर, २०२२.

वाचा:-

महाराष्ट्र अधिसंख्य पदांची निर्मिती व निवड केलेल्या उमेदवारांची नियुक्ती अधिनियम, २०२२ (सन २०२२ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्र.४५)

प्रस्तावना :

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाकडून, जिल्हा निवड समित्यांकडून आणि शासनासाठी, शासकीय विभागांसाठी आणि त्यांच्या दुय्यम कार्यालयांसाठी किंवा प्राधिकरणांसाठी उमेदवारांची निवड करण्यास सक्षम असणाऱ्या इतर निवड प्राधिकरणांकडून, स्पर्धात्मक निवड प्रक्रियेमार्फत शैक्षणिक व सामाजिकदृष्ट्या मागास वर्ग (ESBC) व सामाजिक व शैक्षणिकदृष्ट्या मागास वर्गांच्या (SEBC) उमेदवारांसह अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त जाती (अ), भटक्या जमाती-ब, भटक्या जमाती-क, भटक्या जमाती-ड, विशेष मागास प्रवर्ग, इतर मागास वर्ग व आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटक अशा सर्व प्रवर्गांतील उमेदवारांची लोकसेवांमध्ये व पदांवर थेट भरती करण्यात आली. उक्त प्रवर्गांतील अनेक उमेदवारांना, स्पर्धा परीक्षांमधील त्यांच्या गुणवत्तेनुसार, नियुक्त्या देण्यात आल्या. मा.उच्च न्यायालय, यांच्या दि.२७ जून, २०१९ च्या न्यायनिर्णयानंतर मा.सर्वोच्च न्यायालयाने दि.९.९.२०२० रोजी दिलेल्या स्थगिती आदेशापर्यंत सामाजिक व शैक्षणिकदृष्ट्या मागास वर्गांच्या उमेदवारांना लोकसेवांमध्ये दिलेल्या नियुक्त्यांना मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या आदेशाद्वारे संरक्षण देण्यात आले. तथापि, यथोचित प्रक्रियेचे अनुसरण करून, संबंधित निवड प्राधिकरणांनी दि.९ सप्टेंबर, २०२० पूर्वी अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त जाती (अ), भटक्या जमाती-ब, भटक्या जमाती-क, भटक्या जमाती-ड, विशेष मागास प्रवर्ग, इतर मागास वर्ग, सामाजिक व शैक्षणिकदृष्ट्या मागास वर्ग (SEBC) व आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकाच्या (EWS) काही उमेदवारांची निवड केली होती. परंतु, निवड झालेल्या उक्त प्रवर्गांतील उमेदवारांना राज्यातील कोविड-१९ सार्वत्रिक साथरोग व टाळेबंदी यामुळे नियुक्तीपत्रे देणे शक्य झाले नाही.

मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्यायनिर्णयानंतर, संबंधित निवड प्राधिकरणांद्वारे मूळ निवड याद्या सुधारित करण्यात आल्या होत्या. मूळ निवड याद्यांची सुधारणा केल्यामुळे जे उमेदवार मूळ निवड याद्यांच्या तळस्थानी होते असे उक्त प्रवर्गांतील उमेदवार सुधारीत निवड याद्यांमध्ये येऊ शकले नाहीत आणि म्हणून ते शासन सेवेमधील नियुक्त्यांपासून वंचित राहिले आहेत. अशा

नियुक्तीपासून वंचित राहिलेल्या उमेदवारांसाठी अधिसंख्य पदे निर्माण करून त्यांना नियुक्ती देण्यासाठी विधीमंडळात विधेयक मांडण्याचा निर्णय मंत्रीमंडळाने स्वाधिकारात घेतला.

त्याप्रमाणे महाराष्ट्र विधानमंडळाने “महाराष्ट्र अधिसंख्य पदांची निर्मिती व निवड केलेल्या उमेदवारांची नियुक्ती अधिनियम, २०२२” पारित केलेला आहे. उक्त अधिनियमाच्या कलम ३ अन्वये उपरोक्त उमेदवारांसाठी अधिसंख्य पदे निर्माण करण्याची तरतूद केलेली आहे, व अधिनियम परिशिष्टामध्ये नमूद केलेली विभागवार व संवर्गनिहाय पदांवर संबंधित सक्षम प्राधिकरणाने नियुक्ती देण्याची तरतूद केली आहे. ज्या उमेदवारांची दि.१.१.२०२० पूर्वी निवड झाली होती परंतु, ज्यांना दि.१.१.२०२० पूर्वी शासकीय सेवांमध्ये नियुक्त्या देता येऊ शकल्या नाहीत असे उमेदवार, त्या दिनांकापूर्वी ज्या उमेदवारांना नियुक्त्या दिलेल्या आहेत त्या उमेदवारांच्या समान स्थानी आहेत आणि ते परिस्थितीचे बळी ठरलेले आहेत, म्हणून ज्या उमेदवारांची निवड प्रक्रिया दि.१.१.२०२० पूर्वी पूर्ण झालेली आहे आणि महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाने, जिल्हा निवड समित्यांनी व इतर निवड प्राधिकरणांनी यथोचित निवड प्रक्रिया पूर्ण केल्यानंतर ज्यांची शासकीय सेवांमधील नियुक्त्यांसाठी शिफारस केलेली आहे. परंतु, राज्यातील कोविड-१९ सार्वत्रिक साथरोग व टाळेबंदी यामुळे ज्यांना नियुक्तीपत्रे देता येऊ शकलेली नाहीत, अशा उमेदवारांना नेमणूका देण्यासंदर्भात उक्त अधिनियमाच्या कलम ४(४) अन्वये सविस्तर सूचना निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यानुसार शासन पुढीलप्रमाणे आदेश देत आहे.

शासन निर्णय-

महाराष्ट्र अधिसंख्य पदांची निर्मिती व निवड केलेल्या उमेदवारांची नियुक्ती अधिनियम, २०२२ च्या अनुपालनाकरीता कलम ४(४) अन्वये शासन या अधिनियमातील तरतुदीनुसार नियुक्तीपासून वंचित राहिलेल्या उमेदवारांना नियुक्ती देतांना संबंधित प्रशासकीय विभाग व त्यांच्या अधिपत्याखालील क्षेत्रिय कार्यालये, प्राधिकरणे व महामंडळे यांनी खालीलप्रमाणे कार्यवाही करावी.

१) मंत्रालयीन प्रशासकीय विभाग व त्यांच्या अधिपत्याखालील क्षेत्रिय कार्यालये, प्राधिकरणे, महामंडळे व स्थानिक स्वराज्य संस्था यांनी महाराष्ट्र अधिसंख्य पदांची निर्मिती व निवड केलेल्या उमेदवारांची नियुक्ती अधिनियम, २०२२ सोबतच्या अनुसूचीतील पदांच्या संख्येइतकी अधिसंख्य पदे निर्माण करण्यात यावीत.

२) उक्त अधिनियमातील कलम ४(३) अनुसार नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांनी संबंधित उमेदवारांना सेवेत रुजू होण्यासाठी लेखी पत्राद्वारे/ इलेक्ट्रॉनिक माध्यमाद्वारे तात्काळ कळवावे.

३) अधिसंख्य पदावर नियुक्ती करण्यात येत असलेल्या उमेदवारांनी त्यांना नियुक्ती प्राधिकाऱ्याकडून लेखी/ इलेक्ट्रॉनिक माध्यमाद्वारे कळविण्यात आल्यानंतर आवश्यक त्या कागदपत्रांसह संबंधित कार्यालयात ३० दिवसात उपस्थित रहाणे आवश्यक आहे.

४) अधिसंख्य पदावर नियुक्ती द्यावयाच्या उमेदवारांची निवड महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, जिल्हा निवड समिती, शासनासाठी, शासकीय विभागांसाठी आणि त्यांच्या दुय्यम कार्यालयांसाठी किंवा प्राधिकरणांसाठी उमेदवारांची निवड करण्यास सक्षम प्राधिकारी यांच्यामार्फत निवड/ शिफारस झाली असल्याची खात्री नियुक्ती प्राधिकाऱ्याने करावी.

५) अधिसंख्य पदावर नियुक्ती करताना, संबंधित उमेदवारांची अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त जाती-अ, भटक्या जमाती-ब, भटक्या जमाती-क, भटक्या जमाती-ड, आर्थिकदृष्ट्या मागास घटक, शैक्षणिक व समाजिकदृष्ट्या मागास वर्ग (ESBC) व सामाजिक व

शैक्षणिकदृष्ट्या मागास वर्ग (SEBC) अथवा अराखीव यापैकी कोणत्याही एका प्रवर्गातून लोकसेवांमध्ये व पदांवर नियुक्ती करण्यासाठी दि.१.१.२०२० पूर्वी शिफारस/ निवड करण्यात आली/ निवड प्रक्रिया पूर्ण झाली होती, याची नियुक्ती प्राधिकाऱ्याने आवश्यक त्या कागदोपत्री पुराव्यासह खातरजमा करावी व खातरजमा झाल्यानंतरच संबंधित उमेदवारांना अधिसंख्य पदावर नियुक्ती देण्यात यावी. दि.१.१.२०२० नंतर निवड झालेले/ शिफारस केलेले उमेदवार कोणत्याही परिस्थितीत अधिसंख्य पदावर नियुक्ती देण्यास पात्र होणार नाहीत, त्यामुळे नियुक्ती प्राधिकाऱ्याने अशा उमेदवारांना (दि.१.१.२०२० नंतरच्या निवड/ शिफारस झालेल्या) अधिसंख्य पदावर नियुक्ती देऊ नये.

६) मागासवर्गीयांसाठी राखीव असलेल्या पदांवर नियुक्तीसाठी शिफारस करण्यात आलेल्या उमेदवारांबाबत शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्र.बीसीसी-२०११/ प्र.क्र.१०६४/२०११/१६-ब, दि.१२.१२.२०११ मधील तरतूदीनुसार जात प्रमाणपत्राची वैधता तपासण्याच्या अधिन राहून त्यांना तात्पुरत्या स्वरूपात नियुक्ती देण्यात यावी.

४. सदर शासन निर्णय विधि व न्याय विभाग यांच्या सहमतीने तसेच वित्त विभागाच्या अनौ. संदर्भ क्र.५३५, दि.१९.१.२०२२ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

५. सदर शासन निर्णय शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्रमांक २०२२०९२११७०१३९३४०७ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(सं.द. सूर्यवंशी)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. राज्यपाल यांचे सचिव,
२. मुख्यमंत्र्यांचे अपर मुख्य सचिव,
३. उप मुख्यमंत्री यांचे सचिव
४. सर्व मंत्री/राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,
५. विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद
६. विरोधी पक्षनेता, विधानसभा
७. सर्व विधानसभा सदस्य/विधानपरिषद सदस्य
८. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य.
९. अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग,
१०. प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय (विधानसभा)
११. प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय (विधानपरिषद)
१२. सर्व विभागीय आयुक्त,
१३. राज्यातील सर्व महामंडळे आणि उपक्रम यांचे व्यवस्थापकीय संचालक,
१४. सर्व महानगरपालिकांचे आयुक्त,
१५. सर्व जिल्हाधिकारी,

१६. सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी,
१७. सर्व मुख्याधिकारी, नगरपरिषदा/नगरपालिका,
१८. प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुळ शाखा, मुंबई,
१९. प्रबंधक, उच्च न्यायालय, अपील शाखा, मुंबई,
२०. प्रबंधक, लोकायुक्त आणि उपलोकायुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई,
२१. प्रबंधक, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, मुंबई, नागपूर, औरंगाबाद,
२२. सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई,
२३. सचिव, राज्य निवडणूक आयोग,
२४. सचिव, राज्य माहिती आयोग,
२५. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई,
२६. निवड नस्ती १६-ब